

JUŽNOMORAVSKA REGIJA U ČEŠKOJ

Pristojna rješenja za muke po tranziciji

Središte Brna, glavnog grada Južnomoravske regije

Iako je prije pada »željezne zavjese« situacija bila obrnuta, Češka je danas, dvadeset godina kasnije, zemlja u kojoj se živi znatno bolje nego kod nas. To je potvrdio i moj nedavni boravak u toj državi koji je, za razliku od klasične turističke opcije s Pragom, podrazumijevao posjet Južnomoravskoj regiji čije je sjedište Brno.

Južna Moravska, jedna od 14 čeških regija, nalazi se uz granicu sa Slovačkom i Austrijom. Ima 1,1 milijun stanovnika od kojih trećina živi u Brnu, što ovaj grad čini drugim po veličini u Češkoj. Brno se može pohvaliti kako razvijenim gospodarstvom tako i bogatim kulturnim naslijeđem. Naime, važan je to industrijski (zbog čega ga nazivaju »češkim Manchesterom«) i trgovačko-sajamski centar. Poznat je po tvornici za proizvodnju traktora »Zetor«, te po jednom od najcjenjenijih proizvođača oružja na svijetu »Zbrojovki«.

Počeci sveučilišne tradicije vezani su za kraj 19. stoljeća, kada je osnovano Brnjansko tehnološko sveučilište, a danas ih u tom području reprezentira *Masarykovo sveučilište, uz koje su ponosni i na prateći moderan kampus velikih kapaciteta, s obzirom da u gradu jednu četvrtinu čine studenti (oko 100 tisuća).*

Ni kultura im nije slabija strana. Tako, primjerice, u Brnu ima čak 40 kazališta (tu je i najstarije kazalište u srednjoj Europi), što je, u usporedbi s Novim Sadom, kao gradom približnih gabarita, gotovo deset puta više. Ako se ikada zadesite u Brnu, uz monumentalnu katedralu sv. Petra i Pavla, vilu Tugendhat i brojne galerije, možete obići i tvrđavu Špilberk, koja je u prošlosti imala nešto manje slavnu funkciju budući da je bila najpoznatiji zatvor carske Austrije do 1858. godine. Također, u Brnu se od 1993. godine, nakon što je

Čehoslovačka podijeljena, nalaze sjedišta Ustavnog, Vrhovnog i Najvišeg upravnog suda Češke, a tu je i sjedište Ombudsmana.

EUROINTEGRACIJA: ZA I PROTIV

Šest godina nakon ulaska zemlje u Europsku Uniju, građani Češke, pa čak i mnogi tamošnji euroskeptici, smatraju da je njihova zemlja imala višestruke koristi od eurointegracije.

Članica Vijeća Južnomoravske regije *Ilona Sokolova* kao prednosti ulaska Češke u EU navodi mogućnost slobodnog kretanja ljudi, protok robe i kapitala, jačanje susjedske suradnje i korištenje sredstava iz fondova EU-a. Tako u razdoblju od 2007. do 2013. godine Češka planira ostvariti 26,7 milijardi eura iz EU fondova u 26 programa. »Južno-moravska koristi fondove EU u izgradnji regije

kao turističko-topličkog područja i u tome je uspješna«, kaže Sokolova dodajući, kako dugoročni ciljevi razvoja regije obuhvaćaju i projekte u području visokih tehnologija te obrazovanja.

Negativna eurointegracijska iskustva uglavnom se, kao i kod većine drugih sugovornika, svode na ogromnu birokraciju EU, dok Sokolova problematičnim smatra i postojanje velikog broja kompliciranih programa za ustanove, ali i fizičke osobe.

TRANZICIJSKA ISKUSTVA

Iako Češka spada među one post-komunističke zemlje koje su relativno uspješno prošle tranziciju – danas s BDP-om po stanovniku na oko 80 posto prosjeka EU – taj put koji je trajao 15 godina nije prošao bez pogrešaka. Predsjednik Ustavnog suda *Pavel Rihetski* kaže kako je privatizacija urađena

Nedavna anketa u Češkoj pokazala je kako je članstvom svoje zemlje u EU zadovoljno čak dvije trećine građana. Kako se radi o post-komunističkoj državi koja je prošla tranziciju, za nadati se je da ćemo i mi jednoga dana iz vlastita iskustva moći suditi o životu u toj čuvenoj »zajednici naroda«

Događa industrijska 6

loše, napominjući da ni Češka nije izbjegla pojavu tajkuna. Naime, Češka je za razliku od nekih drugih zemalja u svojoj tranziciji krenula putem tzv. kuponske privatizacije, koja je završila neslavno. Tako je Češka koncem 90-ih ponovno stajala pred zadatkom da poduzetima nađe dobre vlasnike, a ne fondove koji su manipuliranjem ojadili desetine tisuća sitnih dioničara.

Jedan od naših sugovornika bio je i direktor Regionalne razvojne agencije Južnomoravske regije *Vladimir Gašpar*, koji ima veliko iskustvo u pripremanju projekata za strukturalne fondove i programe prekogranične suradnje EU. »Prva stvar je da novac iz EU fondova koristite na koncentrirane projekte i da ih pišu obučeni stručnjaci koji razumiju jezik Bruxellesa. Također, napravite što jednostavniju administrativnu strukturu u

korištenju tih fondova. Najvažnija stvar je da projekte ne činite suviše birokratskim«, poručio nam je Gašpar.

ŽIVOT OBIČNIH LJUDI

Tijekom boravka u Južnoj Moravskoj zapitali smo se i kako živi prosječan stanovnik ove češke regije. Prevedeno u brojke to izgleda ovako: prosječna bruto plaća iznosi oko 920 eura, nezaposlenost je 8 posto (prije krize iznosila je oko 4-6 posto), a inflacija u 2009. bila je nešto preko 2 posto. Troškovi života su otprilike isti kao i kod nas. Za četvorni metar stana u Brnu u prosjeku je potrebno izdvojiti oko 1200 eura, a osim domaće Škode, Čeh od automobila koji se proizvode u zemlji može kupiti modele Volkswagena i Hyundaija. Vikende

Suradnja novinara

Sedmodnevni studijski posjet novinara »Hrvatske riječi« Južnoj Moravskoj realiziran je u okviru projekta »Jačanje medijskih euroatlantskih perspektiva: suradnja novinara Vojvodine i Južne Moravske« u organizaciji Centra za politiku i euroatlantsko partnerstvo iz Novog Sada i Centra za studije demokracije i kulture iz Brna. Projekt su podržali Ministarstvo vanjskih poslova Republike Češke, Fond za otvoreno društvo i Skupština AP Vojvodine.

i godišnje odmore (ukoliko ne otputuju u inozemstvo, što mogu učiniti i zrakoplovom iz zračne luke Brno-Tuřany) Moravci mogu provesti u brojnim spa-centrima ili aqua-parkovima. Što se tiče izlazaka, ručati ili večerati možete za 5-10 eura, a domaće pivo popiti za 1 euro. Inače, zanimljivo je da Moravci osim piva imaju i tradiciju pijenja vina, a u posljednje vrijeme sve više ulažu u vinarstvo. Ljubitelji brzine u Brnu pohvalit će se svakako i Automotodromom na kojem se, među ostalim, vozi utrka iz MotoGP šampionata (»Velika nagrada Češke«).

Sve navedeno, složiti ćete se, poklapa se s konstatacijom s početka teksta: bez obzira na poneke opravdanosti euroskepticizma, Europska je Unija, pa tako i Češka – sudeći makar samo i po statističkim podacima – mjesto boljeg života. U prilog tomu, treba napomenuti kako su nedavne ankete u Češkoj pokazale da je članstvom svoje zemlje u EU zadovoljno čak dvije trećine nacije. Stoga, za nadati se je da ćemo i mi jednoga dana iz vlastita iskustva moći suditi o životu u toj čuvenoj »zajednici naroda«.

Davor Bašić Palković

Pomoć Šumadijskom okrugu

Južnomoravska regija ostvaruje suradnju s 15 regija iz drugih zemalja, među kojima od 2003. godine i sa Šumadijskim okrugom u Srbiji. Do sada je za pomoć okrugu u Srbiji izdvoje-

no oko 60 milijuna kruna (2,4 milijuna eura). Pomoć iz Češke sastojala se u projektima iz područja javne uprave, obrazovanja, kulture i gospodarstva. Dužnosnici Južnomoravske regije su također ponudili da Grad Kragujevac i Šumadijski okrug imaju predstavnika u njihovom uredu u Bruxellesu.

